

Klaar voor de start?

De bijdrage van sportverenigingen aan een inclusieve samenleving

Master Youth, Education & Society
Universiteit Utrecht

Eline Bruintjes (4084586)

23 Juni 2017

Begeleider: Monique van Londen

Tweede beoordelaar: Marije Kesselring

Organisatie: Gemeente Amersfoort

Begeleider: Marjanne van Loon

Samenvatting

Achtergrond: Dit onderzoek richt zich op de manier waarop sportverenigingen via sociaal inclusief jeugdbeleid kunnen bijdragen aan een ‘inclusief Amersfoort’. Aan de hand van het model van Bailey (2005) wordt onderzocht hoe betrokkenen sociale inclusie *beleven* binnen de sportvereniging, op welke manier het *jeugdbeleid* van sportverenigingen bij kan dragen aan sociale inclusie en hoe sportverenigingen hierin *ondersteund* kunnen worden. **Methode:** Een hockey-, korfbal-, zwem- en voetbalvereniging uit Amersfoort zijn onderzocht. Onder 171 jeugdleden is een enquête afgenomen, bij 31 deelnemers zijn semigestructureerde interviews afgenomen en met de vier besturen zijn focusgroepen uitgevoerd. **Resultaten:** De *beleving* is dat *sport mensen aan elkaar kan verbinden* overeenkomstig de dimensies van sport (Bailey, 2005). Verbetering kan plaatsvinden in de diversiteit van het ledenbestand en de ondersteuning van trainers. Er is *weinig proactief beleid* op het betrekken van nieuwe groepen bij de vereniging, met uitzondering van G-sport en damessport. Knelpunten voor het hebben van inclusief beleid zijn een vrijwilligerstekort en het hebben van eigen prioriteiten, daarom zou financiële en professionele ondersteuning welkom zijn. **Conclusie:** Sportverenigingen hebben de potentie om mensen aan elkaar te verbinden. Als de Gemeente Amersfoort een inclusieve samenleving wil versterken via sport, is het van belang dat zij verenigingen ondersteunt in structurele ondersteuning van trainers en het opzetten van extra aanbod voor alle jongeren.

Kernwoorden: Gemeente Amersfoort, sociale inclusie, sportverenigingen

Abstract

Background: This research focuses on the ways in which sports clubs can contribute to an ‘inclusive Amersfoort’ through socially inclusive youth policy. By means of the model of Bailey (2005) research will be done on how involved people *experience* social inclusion within their sports club, in which way the *youth policy* of the sports clubs can contribute to social inclusion and how sports clubs can be *supported* in this. **Methods:** A hockey-, korfbal-, swimming- and soccerclub in Amersfoort have been included in this study. A questionnaire was completed by 171 youth members, semi-structured interviews were held with 31 participants and focus groups have been held with the four boards. **Results:** *Sports clubs feel that sport has the potential to connect people* in accordance with the dimensions of sport (Bailey, 2005). Progress can be made in the diversity within the clubs and the education of trainers. *There is little policy on including new groups*, apart from G-sports and

sports for girls. Bottlenecks for developing inclusive policy are the lack of volunteers and having other priorities. Therefore, financial and professional support would be welcome. **Conclusion:** Sports clubs have the potential to connect people. If the municipality wants to reinforce an inclusive society through sports it is essential that they support sports clubs in structural education for trainers and creating extra sporting possibilities for all young people.

Keywords: Municipality of Amersfoort, social inclusion, sports clubs

Introductie

De Gemeente Amersfoort wil de ‘inclusieve samenleving’ versterken waarin iedere inwoner van Amersfoort op gelijkwaardige manier deelneemt aan de maatschappij ongeacht culturele achtergrond, sekse, leeftijd, talenten of beperkingen (Raadsinformatiebrief, Juni 2016, p.1). Het versterken van verbinding tussen inwoners staat centraal in het jeugdbeleid, en acceptatie van- en waardering en respect voor alle vormen van diversiteit is opgenomen in de doelstellingen van dit jeugdbeleid (Uitvoeringsprogramma J&O [UPJO], 2016).

In Amersfoort worden maatschappelijke organisaties gezien als belangrijke partners in de ontwikkeling van het jeugdbeleid (Coalitieakkoord Amersfoort, 2014). De Gemeente richt zich in het jeugdbeleid op de sociale basisinfrastructuur bestaande uit organisaties zoals het onderwijs, welzijnswerk en organisaties op gebied van sport en cultuur (UPJO, 2016).

Binnen deze sociale basisinfrastructuur lijken sportverenigingen een uitgelezen kans te bieden om jongeren met verschillende achtergronden door sport aan elkaar te verbinden, en door het zijn van een sociaal inclusieve sportvereniging bij te dragen aan een inclusieve samenleving (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport [VWS], 2006). In deze studie staat de beleving van- en beleid op sociale inclusie binnen vier sportverenigingen in de gemeente Amersfoort centraal:

Hoe beleven jeugdleden (en betrokkenen bij de jeugdleden) van sportverenigingen sociale inclusie binnen de vereniging, hoe draagt het jeugdbeleid van sportverenigingen hieraan bij en op welke manier kan sociale inclusie binnen de vereniging ondersteund en bevorderd worden?

Theoretisch kader

Bijdrage van sport aan sociale inclusie

De Verenigde Naties definiëren sociale inclusie als: “het mogelijk maken van gelijke kansen voor iedereen zodat iedereen zijn volle potentie uit het leven kan halen” (United Nations Department of Economic and Social Affairs [UN DESA], 2009). Als er sprake is van inclusie heeft iedereen toegang tot, participatie in en een *sense of belonging* in de samenleving (Castels et al., 2002). De tegenhanger van sociale inclusie is sociale exclusie wat verwijst naar sociale ongelijkheid tussen groepen gebaseerd op sociaaleconomische status [SES], leeftijd, gender, etniciteit, religie, seksualiteit en beperkingen (Elling & Claringbould, 2005). Groepen die worden buitengesloten hebben minder mogelijkheden om te participeren in sociale sectoren en kunnen moeilijker integreren in de samenleving. Dit kan sociale cohesie in de samenleving beperken (Elling & Claringbould, 2005).

Om de inclusieve samenleving te versterken zijn organisaties in de sociale basisinfrastructuur belangrijke samenwerkingspartners voor overheden (UPJO, 2017-2020). Het jeugdbeleid van de Gemeente Amersfoort stelt namelijk dat burgers een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben in het grootbrengen van kinderen, waarin (sport)organisaties een begeleidende en faciliterende rol hebben in de ontwikkeling van kinderen (UPJO, 2017-2020). Overheden zetten sport in toenemende mate in als middel om maatschappelijke problemen op te lossen (Duijvesteijn, 2014; Ibsen, Nichols & Elmore-Østerlund, 2016; Waardenburg, 2016; Vandermeerschen, Vos, & Scheerder, 2015; Zijlstra & Wever, 2014). In de beleidsbrief 'Kracht van Sport' wordt bijvoorbeeld vanuit de Rijksoverheid de intentie uitgesproken om sport in te zetten om participatie, emancipatie en integratie van achterblijvende of kwetsbare groepen in de sport toe te laten nemen (Ministerie van VWS, 2008).

Sport kan via vier dimensies sociale netwerken uitbreiden en op deze manier bijdragen aan sociale inclusie, zie figuur 1 (Bailey, 2008). Sociale netwerken kunnen opgebouwd worden door gezamenlijke activiteiten zoals gezamenlijk sporten (Bailey, 2008).

Figuur 1. Sociale inclusie door sport? (Bailey, 2008, p. 88)

De *functionele dimensie* van sport bestaat uit de mogelijkheid om sociale vaardigheden op te doen. Dit kan resulteren in wederzijds vertrouwen, medeleven en samenwerking binnen de vereniging (Bailey, 2005). Onderzoek van Holt, Kingsley, Tink en Scherer (2011) toont aan dat mensen uit lage inkomensgroepen sociale voordelen ervaren van sporten, zoals het leren van samenwerken en het opbouwen van zelfvertrouwen. Jongeren die sporten in teamverband blijken ook meer vertrouwen te hebben in leeftijdsgenoten dan jongeren die niet sporten (Delaney & Keaney, 2005; Seippel, 2006; Van der Meulen, 2007). Jongeren geven daarnaast aan dat sport hen kan leren om goed met emoties om te gaan (Hansen, Larsen, & Dworkin, 2003).

De *relationele dimensie* van sport geeft jongeren de mogelijkheid om zich opgenomen te voelen in de groep en zich thuis te voelen. Inclusie is meer dan lidmaatschap van een organisatie, maar ontstaat door dagelijkse praktijken waarin mensen een gevoel van connectie kunnen creëren en zich persoonlijk geaccepteerd, gerespecteerd, opgenomen en gesteund voelen (Probyn, 1996; Goodenow & Grady, 1993). Mahar et al., (2013) beschrijven *sense of belonging [SoB]* als volgt: “Een *sense of belonging* is een gevoel van waardering en respect verkregen uit wederzijdse relaties wat gebaseerd is op gedeelde ervaringen, overtuigingen of persoonlijke kenmerken. Deze connectie kan voortkomen uit een groep waar iemand voor kiest en bij wil en mag horen” (Mahar et al., 2013, p. 6). Onderzoek toont aan dat sportparticipatie kan bijdragen aan de *SoB* (Walseth, 2006).

Door de *ruimtelijke dimensie* van sport kunnen sportverenigingen bijdragen aan verbinding tussen jongeren met verschillende achtergronden vanwege een gedeelde passie voor sport (Allport, 1954; Forrest & Kearns, 2001; Janssens, 2004; Ministerie van VWS, 2006; Putnam, 2000; Vermeulen & Verweel, 2009). Nieuwe contacten kunnen volgens de contacthypothese van Allport (1954) ervoor zorgen dat er attitudeveranderingen plaatsvinden tussen groepen jongeren. Het nastreven van dezelfde doelen, gelijke status van groepen, samenwerking en ondersteuning door de omgeving kunnen zorgen voor positieve gedragsverandering en interactie tussen groepen (Braddock, 1980). Door sport kunnen nieuwe sociale patronen ontstaan waarin groepen elkaar ontmoeten en verbreederen na het leveren van fysieke inspanningen (Veldboer, Boonstra, Krouwel, & Duyvendak, 2010; Elling, 2004).

Tot slot kunnen door de *versterkende dimensie* van sport deze contacten leiden tot het uitbreiden van sociale netwerken (Delaney & Keaney, 2005). Dit kan zelfvertrouwen creëren waardoor jongeren meer controle krijgen over hun leven (Bailey, 2005). Uit onderzoek van Holt et al. (2011) blijkt dan ook dat jongeren en ouders uit lage inkomensgroepen ervaren dat participatie in sport kan leiden tot het vormen van nieuwe contacten.

Voorwaarden

Het is niet vanzelfsprekend dat sport bijdraagt aan een inclusieve samenleving, aangezien er voorwaarden zijn voor het bereiken van sociale inclusie in sport (Bailey, 2005; Awad & Metz, 2015). Om een sociaal inclusieve sportvereniging te worden, is het nodig dat er voor jongeren toegang is tot de vereniging, dat alle jongeren inspraak kunnen hebben binnen de vereniging en dat er pedagogische begeleiding is zodat er een veilig pedagogisch sportklimaat kan ontstaan (Bailey 2005; Awad & Metz, 2015).

Toegang. Om sociaal inclusief te zijn is het belangrijk dat alle jongeren toegang hebben tot en actief deel kunnen nemen in de vereniging (Bailey, 2005; Vandermeersch et al., 2015). Echter,

het is niet voor alle jongeren vanzelfsprekend om lid te zijn van een sportvereniging (Holt et al., 2011; Ibsen et al., 2016; Vandermeerschen et al., 2015; Van Bottenburg, 2007). Sportdeelname is namelijk ongelijk verspreid naar sekse, etniciteit, opleiding en inkomen (Hoogendoorn & De Hollander, 2017; Van Bottenburg, 2007). Sportdeelname is lager onder laagopgeleiden, mensen met beperkingen, etnische minderheden en andere sociaal kwetsbare groepen. Kinderen die opgroeien onder de armoede grens hebben 44% minder kans om lid te zijn van een sportvereniging dan kinderen uit gezinnen met een hoger inkomen (Reijgersberg & Van der Poel, 2014; Vandermeerschen et al., 2015). Jongeren met een niet-westerse achtergrond blijken wekelijks minder te sporten (42,6%) dan jongeren met een Nederlandse achtergrond (55,5%) (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2016). In Nederland zou echter de sportdeelname tussen mannen en vrouwen gelijkgetrokken zijn (Hoogendoorn & De Hollander, 2017; Kamphuis & Van den Dool, 2008; Bottenburg, 2007; Vandermeerschen et al., 2015).

Redenen voor de lage sportparticipatie onder jongeren met een lage sociaaleconomische status [SES], mensen met een beperking en jongeren met een migratieachtergrond lopen uiteen. Voor kinderen in armoede blijkt de stimulans van ouders laag te zijn door een tekort aan geld of gebrekkige sociale participatie van ouders (Reijgersberg & Van der Poel, 2014). Mensen met een beperking kunnen belemmerd worden in sportdeelname door afhankelijkheid van anderen (Kamphuis & van den Dool, 2008). Voor jongeren met een migratieachtergrond kunnen culturele normen en waarden een beperkende rol spelen (vrouwen willen bijvoorbeeld in privacy sporten) en er kan een tekort aan sportieve rolmodellen in de omgeving zijn (Kamphuis & Van den Dool, 2008). Keuze voor een sportlidmaatschap blijkt ook afhankelijk te zijn van sportprofielen en culturele achtergrond; sporten zoals voetbal, die populair zijn in het land van herkomst, worden dan ook vaak beoefend door jongeren met een migratieachtergrond (Janssens, Elling, & Verweel, 2010).

Sportverenigingen hebben de neiging om een organisatie te worden met grote sociale homogeniteit, vaak met dezelfde leeftijden, opleidingsniveaus, sekse, sociale klasse, ras en religie (Coalter, 2007). Mensen sporten het liefst dichtbij hun huis en met mensen die zij al kennen. Op deze manier worden verbindingen tussen gelijksoortige individuen versterkt, ook wel *bonding capital* genoemd (Elling, 2004; Putnam, 2000; Verhagen & Boonstra, 2014). Zelfs als er sprake is van diversiteit binnen de vereniging, kan er sprake zijn van in-en uitsluitingsmechanismen (Elling 2004; Elling, 2005). Binnen de vereniging zoeken mensen verbinding met gelijkgestemden waardoor diversiteit in een vereniging niet direct leidt tot verbinding tussen andersdenkenden (*bridging capital*) (Elling, 2004; Hooghe, 2007; Putnam, 2000).

Inspraak. Om alle leden te betrekken bij de vereniging is het belangrijk dat jongeren inspraak hebben in keuzes die gemaakt worden in de vereniging (Long et al., 2002). Uit onderzoek

van De Martelaer, Knop, Van Heddegem en Theeboom (2002) blijkt dat het belangrijk is om in de sport te luisteren naar de behoeften van kinderen zodat zij zich thuis kunnen voelen in de sportvereniging. Weinig invloed op beslissingen kan namelijk leiden tot een besluit om niet te participeren, wat sociale exclusie in de hand kan werken (Voyle, 1989).

Jongeren (en mensen uit minderheidsgroepen) kunnen onder andere invloed hebben op beslissingen in de sportvereniging door onderdeel te zijn van het bestuur of commissies (Elling & Claringbould, 2005). Als het bestuur een afspiegeling is van de vereniging en divers is in geslacht, leeftijd, etniciteit en competenties kan de besluitvorming van een bestuur verbeterd worden waardoor iedereen zich binnen de organisatie beter thuis voelt (Westerhof, Beck, & NISB, 2015). Zodra er een vertegenwoordiging van alle leden in het bestuur zit, is het voor iedereen makkelijker om zich verbonden te voelen met de vereniging en om vragen te stellen aan het bestuur (Hermens, Hermens, & Bellaart, 2016).

Pedagogisch klimaat; Trainer-kind interactie. Om iedereen zich welkom te laten voelen, is het van belang om een positief pedagogisch sportklimaat te creëren waarin een goede trainer-kind interactie centraal staat (Beck & Westerhof, 2016; Awad & Metz, 2015). Uit onderzoek van Hillhorst, Schipper-Van Veldhoven, Jacobs, Theeboom en Steenbergen (2014) blijkt dat een goede trainer-kind interactie en coachingsstrategieën de ontwikkeling van jongeren en hun *SoB* ten goede komen (Ryska, Yin, Colley & Ginn, 1999). Dit wenselijke gedrag bestaat uit complimenten, uitleg en aanwijzingen geven, aanmoedigen, fouten benoemen, corrigeren op gedrag, vragen stellen en soms geen reactie geven om het kind zelf iets te laten leren. Dit gedrag draagt bij aan een klimaat waarin jongeren plezier kunnen hebben en kunnen leren (Hillhorst et al., 2014).

Een sterke motivatie vanuit het bestuur om pedagogische speerpunten op te nemen in het beleid kan het pedagogisch klimaat ten goede komen (Beck & Westerhof, 2016; Schipper- Van Veldhoven, 2016). Binnen een aantal verenigingen zijn sportpedagogen aangesteld om “ervoor te zorgen dat minder kinderen worden weggestuurd, trainers beter zijn geschoold in de omgang met ‘lastige’ jongeren en dat de sfeer binnen de club open is voor nieuwe mensen” (Ter Haar & Valkestijn, 2014). Uit onderzoek blijkt dat sportpedagogen bij kunnen dragen aan het signaleren en oplossen van probleemgedrag bij jongeren en dat een positief en veilig klimaat de sportprestaties zelfs kan verbeteren (Gibbons, Ebbeck, & Weiss, 1995; Hermens & Gilsing, 2013)

Positie van sportverenigingen

Voor de bijdrage van sportverenigingen aan het gemeentelijk beleid blijkt de motivatie en betrokkenheid van verenigingsbestuurders van belang te zijn, aangezien deze bestuurders ruimte kunnen creëren voor verandering (Lucassen & Van Kalmthout, 2015). Het is van belang voor deze

verandering dat de vereniging urgentiebesef heeft van het thema en een groep betrokkenen heeft die initiatief toont om zich in te zetten (Steenbergen, Hillhorst, Sluis, & Gijbers, 2010). Echter, sportverenigingen kunnen verschillen in hun opvatting over hun maatschappelijke rol (Hermens & Gilsing, 2013). Er zijn verenigingen die als hoofdfocus hebben om sport te organiseren en het daarbij laten en er zijn verenigingen die graag een bredere maatschappelijke rol vervullen, door bijvoorbeeld sport aan te bieden voor mensen met een lichamelijke beperking (Hermens & Gilsing, 2013).

Sportverenigingen blijken gericht te zijn op het aanbieden van sport voor eigen leden en zijn in staat om nieuw sportaanbod te creëren voor groepen die nog niet tot de vereniging behoren, zolang dit hun vereniging kan versterken (Hermens & Gilsing, 2013; Waardenburg, 2016). Voor sportverenigingen kan het namelijk bevorderlijk zijn om sociaal inclusief te zijn door alle getalenteerde mensen, ongeacht achtergrond, onderdeel te laten zijn van de vereniging, aangezien hen dit meer leden en vrijwilligers op kan leveren (Elling & Claringbould, 2005). Echter, sportaanbod voor mensen met een beperking kan een grote investering zijn, wat niet altijd resulteert in een gunstige financiële uitkomst voor een vereniging (Elling & Claringbould, 2005). Op het moment dat dit aanbod de stabiliteit en kwaliteit van de vereniging ondermijnt, blijkt dat dit nieuwe aanbod niet altijd prioriteit is en optimaal wordt aangeboden (Coalter, 2007; Theeboom, 2011). Deze focus op het belang van eigen leden kan op gespannen voet staan met maatschappelijke doelen van overheden (Van Bottenburg, 2007; Waardenburg, 2016).

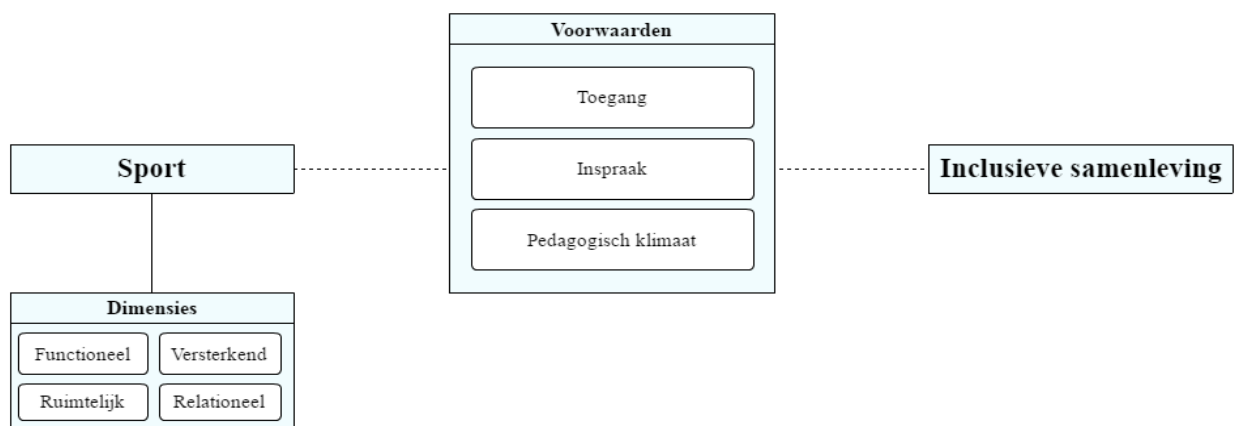
Positie van de overheid

Gemeentes kunnen sportverenigingen geen wettelijke verplichtingen opleggen, zij kunnen echter wel projecten rondom bewustwording opzetten, zoals ‘Samen naar een veilig sportklimaat’ (Schipper-Van Veldhoven, 2016) of het programma ‘Meedoen Alle Jeugd door Sport’ (Hoekman, Elling, Roest, & Van Rens 2011). Dit laatste programma werd ingezet om zoveel mogelijk (allochtone) jeugd naar sportverenigingen toe te leiden. Het programma is geslaagd in het terugdringen van de achterstand in sportdeelname van allochtone jongeren, maar de gelijkheid in sportdeelname is nog ver weg (Hoekman et al., 2011). Een van de elementen van het programma was het werven van nieuwe leden. Het aanbieden van activiteiten op plaatsen waar relatief meer allochtonen wonen creëerde een groot bereik, al bleef in kwetsbare wijken nog relatief veel lidmaatschapspotentieel bestaan (Hoekman et al., 2011; Theeboom, 2011). Onderzoek van Hermens, Hermens, en Bellaart (2016) toont aan dat het belangrijk is om nieuwe leden actief te benaderen en om hen het gevoel te geven dat ze erbij horen en dat ieders inzet gewaardeerd wordt. Ook het aanbieden van sportactiviteiten in samenwerking met scholen bleek een succes te zijn (Hoekman et al., 2011).

Buurtsportcoaches worden door de Rijksoverheid gefinancierd als ondersteuning voor sportverenigingen om jongeren toe te leiden naar sportverenigingen op het moment dat zij dit niet alleen kunnen (Ministerie van VWS, z.d.; Ter Haar & Valkestijn, 2014). Buurtsportcoaches zijn aangesteld om sportverenigingen te ondersteunen in het vormgeven van hun maatschappelijke rol, en kunnen bijdragen aan het versterken van de sportvereniging (NOC*NSF, z.d.). Uit de evaluatie van het programma ‘Meedoen alle jeugd door sport’ blijkt dat verenigingsondersteuning bijdraagt aan de versterking van sportverenigingen.

Het huidige onderzoek

Uit bovenstaand overzicht is gebleken dat sport de potentie heeft om mensen te verbinden via de dimensies van sport, als er aandacht wordt besteed aan de voorwaarden: toegang, inspraak en pedagogisch sportklimaat (zie figuur 2). Zo ontstaat er een sociaal inclusieve sportvereniging die mogelijk bijdraagt aan een inclusieve samenleving. Sociale inclusie in sportverenigingen is echter maar weinig onderzocht en het is onbekend hoe sociaal inclusief sportverenigingen in Amersfoort momenteel zijn.

Figuur 2. Voorwaarden voor sociale inclusie door sport.

In het huidige onderzoek wordt daarom voor de Gemeente Amersfoort onderzocht hoe sport mensen aan elkaar verbindt en welke ondersteuning sportverenigingen in Amersfoort nodig hebben om sociaal inclusiever te worden. Zo krijgt de Gemeente inzicht in ondersteuning die zij zouden kunnen bieden. Dit onderzoek zal zich toespitsen op inclusie van groepen die volgens literatuur achterlopen in sportdeelname, zoals mensen met migratieachtergrond, laagopgeleide mensen, mensen met beperkingen en vrouwen.

De hoofdvraag is opgesplitst in de volgende deelvragen over **beleving & beleid en ondersteuning** omtrent sociale inclusie:

1. Hoe **beleven** de jeugdleden en andere betrokkenen sociale inclusie binnen de vereniging?

De verwachting is indien de vereniging een divers ledenbestand heeft (toegang), jongeren inspraak hebben en er een veilig pedagogisch klimaat is, sport een gevoel van verbinding geeft wat resulteert in een sociaal inclusieve sportvereniging.

2. Hoe kan verenigings**beleid** van de jeugdafdeling bijdragen aan sociale inclusie en op welke manier kunnen sportverenigingen hierin **ondersteund** worden?

De verwachting is dat verenigingen beleid hebben omtrent sociale inclusie als dit hun eigen doelen ondersteunt. Indien zij sociaal inclusief willen zijn is de verwachting dat zij beleid hebben op de voorwaarden toegang, inspraak en pedagogisch klimaat. Voor het creëren van extra sportaanbod wordt verwacht dat sportverenigingen ondersteuning nodig hebben van buurtsportcoaches.

Methode

Procedure en deelnemers

Dit onderzoek werd uitgevoerd bij een hockey-, zwem-, korfbal- en voetbalvereniging in verschillende wijken van Amersfoort. De selectie is voortgekomen uit een overleg tussen de Amersfoortse Sportfederatie, Sport Recreatie & Onderwijsvoorzieningen [SRO] en beleidsadviseurs Sport van de Gemeente Amersfoort. Om de externe validiteit van het onderzoek te waarborgen, is gekozen voor verschillende soorten sportverenigingen (Lewis & Ritchie, 2003).

De studie maakte gebruik van *mixed methods research* waarbij de krachten van kwalitatief en kwantitatief onderzoek gebundeld zijn (Johnson & Onwuegbuzie, 2004): onder 171 jeugdleden is een enquête afgenomen, bij 31 deelnemers zijn semigestructureerde interviews afgenomen en met de besturen van de vier sportverenigingen zijn focusgroepen uitgevoerd.

Tabel 1.

Karakteristieken van deelnemers interviews

Sportvereniging	Functie beschrijvingen	Aantal
Korfbal	Trainers, bestuursleden, jeugdleden, vertrouwenspersoon, commissieleden, ouders.	7
Voetbal	Trainers, bestuursleden, commissieleden, ex-bestuurslid, ouders, jeugdleden	10
Zwemmen	Trainers, ouders, bestuursleden, commissieleden	5
Hockey	Trainers, jeugdtrainers, ouders, bestuursleden	5
SRO	Buurtsportcoaches	4

Voor de werving is een email gestuurd naar de vier besturen, die tijdens een telefoongesprek toestemming verleenden voor het onderzoek. In overleg met deze besturen is besloten welke leden benaderd konden worden voor relevante informatie voor het onderzoek. Contact met de deelnemers werd gelegd via e-mail of telefoon. Contact met buurtsportcoaches werd gelegd via contacten bij SRO en zijn via email benaderd.

De steekproef van de vragenlijsten bestond uit 171 jeugdleden van de vier verschillende sportverenigingen (N = 171; 53,8 % jongens, 46,2% meisjes). De gemiddelde leeftijd was 15,6 jaar (min 12, max. 28). Vragenlijsten werden voorafgaand aan- of aansluitend op trainingen afgenomen bij gehele teams op het veld of in de kantine. De jongeren werd verteld om de vragenlijst afzonderlijk in te vullen en bij het uitdelen van de vragenlijsten werd de anonimiteit benadrukt. Voorafgaand aan de afname is passief consent gevraagd bij ouders via het sturen van mails naar ouders door commissieleden en het plaatsen van een bericht op de website van de sportvereniging. Geen van de ouders heeft aangegeven zijn kind niet te willen laten participeren in het onderzoek.

Meetinstrumenten

De semigestructureerde interviews werden gehouden aan de hand van een topic lijst gebaseerd op de literatuur om de consistentie van de dataverzameling te vergroten (Arthur & Nazroo, 2003).

De vragenlijst bestond uit 33 vragen. De vragen werden beantwoord op een vijf-puntsschaal (Likert-schaal) variërend van ‘helemaal oneens’ tot ‘helemaal eens’ (zie bijlage 1). De *SoB* werd gemeten aan de hand van de *perceived belonging scale* van Allen (2003) bestaande uit 11 vragen (vraag 1 t/m 11). Een voorbeelditem van de schaal is: “Ik voel mij onderdeel van mijn vereniging.” Deze schaal bleek een *eigenvalue* te hebben van 4.95 en een Cronbach’s alpha van .84, waarmee

aangenomen kon worden dat dit een betrouwbare schaal was voor het meten van de *SoB*. Het model van Bailey (2005) werd eveneens gemeten. Na factoranalyse is echter gebleken dat alleen de functionele dimensie (bestaande uit vraag 12 t/m 14) samenhang vertoonde. Daarom is besloten om de overige items op de schaal gescheiden te analyseren. De trainer-kind interactie werd gemeten aan de hand van een schaal gebaseerd op onderzoek van Hillhorst et al. (2014) (vraag 26 t/m 33). Na factoranalyse bleek dit, na het verwijderen van het item “mijn coach geeft soms geen reactie om mij zelf iets te laten leren”, een betrouwbare schaal te zijn met een *eigenvalue* van 4.63. en een Cronbach's Alpha van .86. Een open vraag betreffende motivatie om lid te worden van de vereniging werd meegenomen in de kwalitatieve analyse.

Dataverzamelmingsmethoden en analyse

De interviews duurden gemiddeld een uur en zijn met toestemming van de deelnemers opgenomen. Tijdens de interviews is doorgevraagd op antwoorden en anonimiteit gewaarborgd om sociale wenselijkheid te voorkomen, aangezien dit een bedreiging was voor de validiteit gezien de relatie van de onderzoeker met de Gemeente Amersfoort. Voor de analyse van de interviews werd het softwareprogramma Nvivo gebruikt. De interviews werden na transcriptie gecodeerd door middel van *selective* en *axial coding* (Boeije, 2010). Op deze wijze werden de antwoorden op de onderzoeksvragen samengevat in hoofdonderwerpen die uit de interviews naar voren kwamen.

De vragenlijsten werden geanalyseerd met het softwareprogramma SPSS nadat de aannames voor het uitvoeren van de analyses gecheckt waren. Aan alle voorwaarden werd voldaan. Echter, waar er niet werd voldaan aan de voorwaarde van homogeniteit van varianties, is gebruik gemaakt van de *Welch's test*. Om de samenhang te meten tussen de persoonskenmerken en de *SoB* zijn *independent samples T-tests* uitgevoerd. Daarnaast werd er multi-pele regressie uitgevoerd om te meten welke factoren de *SoB* mogelijk voorspellen. Eveneens zijn er ANOVA's uitgevoerd om verschil te testen tussen verenigingen op trainer-kind interactie, *SoB*, contact met anderen en inspraak. In de vragenlijst zijn vier vragen gesteld omtrent contact met anderen binnen de vereniging (zie bijlage 1, vraag 16 t/m 19). Aangezien deze items na factoranalyse niet met elkaar samen bleken te hangen is besloten deze items gescheiden te analyseren. Hetzelfde geldt voor de vragen omtrent inspraak (zie bijlage 1, vraag 22 t/m 24).

Resultaten vragenlijsten

In de vragenlijst is de beleving van de vier dimensies van sport gemeten die volgens het model van Bailey (2005) mensen aan elkaar verbindt. In tabel 1 staan de gemiddelde antwoorden op de dimensies beschreven.

Tabel 2.

Gemiddelde antwoorden per dimensie van sport.

<i>Dimensie</i>	<i>Item</i>	<i>M (gem.)</i>	<i>SD</i>
<i>Functionele dimensie</i>	Ik ben tevreden over hoe ik met anderen samenwerk	4.26	.65
	Wij geven veel om elkaar in de vereniging	4,02	.74
	Andere leden vertrouwen mij	4.06	.67
<i>Relationele dimensie</i>	Ik voel me geaccepteerd binnen de vereniging	4.29	.70
<i>Ruimtelijke dimensie</i>	Ik heb bij de vereniging contact met jongeren met een andere culturele achtergrond	3.54	1.2
	Ik heb bij de vereniging contact met jongeren met een ander opleidingsniveau	4.51	.74
	Ik heb bij de vereniging contact met jongeren van het andere geslacht	3.85	1.2
	Ik heb bij de vereniging contact met mensen met een beperking	2.54	1.3
<i>Versterkende dimensie</i>	Ik heb vrienden gemaakt bij de vereniging	4.45	.76
	Sporten bij mijn vereniging geeft mij zelfvertrouwen	4.06	.78

Sense of belonging

De 171 jeugdleden scoren gemiddeld 4.2 op *sense of belonging* [SoB]. Uit de *independent samples T-tests* blijkt dat er samenhang bestaat tussen geslacht, opleidingsniveau en culturele achtergrond en de SoB. Gemiddeld genomen voelen meisjes zich significant meer thuis dan jongens in de sportvereniging ($t(167) = 2.9, p = .004$, tweezijdig, $d = .45$) Daarnaast blijken jongeren met een Nederlandse achtergrond zich significant meer thuis te voelen in de sportvereniging dan jongeren met een migratieachtergrond ($t(168) = 2.84, p = .005$, tweezijdig, $d = .52$). Tot slot blijkt dat

jongeren die lager opgeleid zijn (VMBO/MBO) zich significant minder thuis voelen in de sportvereniging dan jongeren die hoger opgeleid zijn (HAVO/VWO/WO), $t(165) = 3.02, p = .003$, tweezijdig, $d = .49$). Een ANOVA is uitgevoerd om het verschil in vereniging op de *SoB* van jeugdleden te meten. De ANOVA was statistisch significant, wat betekent dat de *SoB* wordt beïnvloedt door de vereniging waarvan een jongere lid is, $F(3, 167) = 8.81, p < .001, \eta^2 = .14$

Voor het voorspellen van de *SoB* is een stapsgewijze multiële regressie uitgevoerd, waarbij de *SoB* eerst voorspeld is op basis van de trainer-kind interactie. Dit leverde een correlatie op van .41 ($p < .001$), wat betekent dat de trainer-kind interactie 41 % van de variantie in de *SoB* verklaart. Vervolgens is daar de functionele dimensie aan toegevoegd met een correlatie .66 ($p < .001$). De variantie in de *SoB* wordt dus voor 66 % verklaard door de trainer-kind interactie en de functionele dimensie. In de overige stappen zijn geslacht, opleidingsniveau en culturele achtergrond toegevoegd, wat resulteert in een significant model, waarin 68.5% van de variantie in de *SoB* wordt verklaard door de trainer-kind interactie, functionele dimensie, geslacht, opleidingsniveau en culturele achtergrond. De grootste voorspellers voor *SoB* zijn de trainer-kind interactie en functionele dimensie.

Trainer-kind interactie

De 171 jeugdleden scoren gemiddeld 4.1 op trainer-kind interactie. Een ANOVA is uitgevoerd om de impact van de vereniging op de ervaren trainer-kind interactie te meten. Aan de voorwaarde van homogeniteit van variantie werd niet voldaan, daarom is er gebruik gemaakt van de *Welch's test*. De *Welch's test* voor de vereniging was significant, wat betekent dat de vereniging de ervaren trainer-kind interactie beïnvloedt ($F(3, 77.7) = 5.91, p = .001$).

Contact met anderen

Een ANOVA is uitgevoerd op de vier items betreffende contact. Er werd bij de vier items niet voldaan aan de voorwaarde van homogeniteit van varianties. De *Welch's test* is daarom in plaats van de ANOVA gebruikt. Er bleek een significant verschil te zijn tussen verenigingen in contact met jongeren met een andere culturele achtergrond ($F(3, 73.3) = 43.25, p < .001$), waarbij de voetbalvereniging het hoogste scoort ($M=4.38, SD=.71$). Een *Games-Howell post-hoc test* toonde aan dat alleen de hockeyvereniging ($M=3.10, SD=1.3$) niet significant verschilt met de korfbalvereniging ($M=2.53, SD=.95$) en de zwemvereniging ($M=3.82, SD=.97$).

Er bleek eveneens een significant verschil te zijn tussen verenigingen in contact met jongeren met een ander opleidingsniveau ($F(3,84.09)=3.069, p=.03$) waarbij de zwemvereniging het hoogste

scoort. Uit de *Games-Howell post-hoc test* blijkt dat alleen de zwemvereniging ($M=4.74$, $SD=.45$) significant van de voetbalvereniging ($M=4.36$, $SD=.84$) verschilt.

Er bleek een significant verschil te zijn tussen verenigingen in contact met jongeren van het andere geslacht ($F(3,76.205)=51.736$, $p < .001$), waarbij korfbal ($M=4.76$, $SD=.48$) en zwemmen ($M=4.47$, $SD=.71$) het hoogst scoren en volgens de *Games-Howell post-hoc test* als enige verenigingen niet significant van elkaar verschillen.

Tot slot bleek er eveneens een significant verschil te zijn tussen verenigingen in contact met mensen met een beperking ($F(3, 83.05) = 20.77$, $p < .001$), waarbij de zwemvereniging als enige vereniging significant van de rest verschilt volgens de *Games-Howell post hoc test* en hierop eveneens het hoogste scoort ($M=3.76$, $SD=1.07$).

Inspraak

Een ANOVA is uitgevoerd op drie items betreffende inspraak op de factor vereniging. Er blijkt een significant verschil te zijn tussen de verenigingen in de mate waarin jongeren graag vrijwilligerswerk doen ($F(3,167) = 10.81$, $p < .001$, $\eta^2 = .16$) waarbij jeugdleden van korfbal aangeven het meest graag vrijwilligerswerk te willen doen ($M=3.62$, $SD= 1.17$). De Bonferroni correctie post-hoc test toont aan dat er verschil tussen de voetbalvereniging ($M=2.44$, $Sd=.98$) en de korfbal- en zwemvereniging ($M=3.12$, $SD=1.12$). Tot slot is er een verschil tussen de korfbalvereniging en de hockeyvereniging ($M=2.76$, $SD=1.15$).

Resultaten interviews

De resultaten van de interviews worden gerangschikt aan de hand van de twee deelvragen. De deelvraag omtrent **beleving** wordt beantwoord aan de hand van dimensies van sport volgens het model van Bailey (2005) en de bijbehorende voorwaarden (toegang, inspraak en pedagogisch klimaat). Vervolgens wordt naar aanleiding van de deelvraag omtrent **beleid & ondersteuning** weergegeven welke acties sportverenigingen nemen omtrent sociale inclusie, welke knelpunten zij ervaren en hoe zij hierin ondersteund kunnen worden.

Beleving: Dimensies van sport

Functionele dimensie. Jongeren leren veel sociale vaardigheden van sport zoals discipline, omgaan met tegenstanders, samenwerken, sociaal omgaan met teamgenoten, voor jezelf opkomen en omgaan met winnen en verliezen.

Kinderen die op een teamsport zitten leren bepaalde sociale vaardigheden aan, hard te trainen maar wel lol te hebben, je leert het maximale uit jezelf te halen maar toch op een fatsoenlijke manier. Je leert met elkaar om te gaan, het respect wat in de sport naar boven komt; [daar] hebben ze in sociale leven ook wat aan.

Relationele dimensie. Deelnemers hebben de indruk dat jongeren zich thuis voelen in hun sportvereniging. Een verwelkomende sfeer binnen de vereniging en deel uitmaken van een team draagt bij aan het ‘gevoel van thuis zijn’. Binnen een aantal verenigingen heerst een cultuur waarin iedereen geaccepteerd wordt en welkom is. Om je thuis te voelen, is het daarnaast belangrijk dat je deelneemt op een passend sportniveau.

Ja [de trainer kan] het niveau verschil verkleinen en dan kan het de sfeer wel verbeteren[...]dan zijn er minder irritaties onderling. [...] Als er onderling heel veel niveauverschil is kan je heel erg groepjes krijgen met mensen die minder en mensen die beter spelen.

Echter, waar jongeren bij elkaar zijn is er soms een aantal jongeren die buiten de groep valt. Hoogbegaafde kinderen, of meisjes in een jongensteam missen nog wel eens de aansluiting met anderen. In deze gevallen is het volgens trainers de oplossing om met elkaar te praten en op zoek te gaan naar oplossingen voor pesterijtjes. Wat betreft groepjesvorming op basis van culturele achtergrond geven zij aan zorg te dragen voor een goede mix van nationaliteiten binnen teams.

Diversiteit in geaardheid is in sommige verenigingen een onbesproken onderwerp. Deelnemers geven aan het ze noch positieve noch negatieve voorbeelden kennen binnen de vereniging en dat het voor hen geen issue is. Leden van de korfbalvereniging geven echter aan bekend te staan om acceptatie voor homo's en lesbiennes. Hieruit komt een verschil tussen verenigingen naar voren in bespreekbaarheid van geaardheid. Bij jonge kinderen is geaardheid overigens vaak nog niet bekend en dus ook geen onderwerp van gesprek.

Ruimtelijke dimensie. Jongeren worden bij elkaar gebracht binnen een vereniging en er ontstaat de mogelijkheid tot verbinding. Verschillende jongeren komen bij elkaar zoals, jongens en meisjes, jongeren met verschillende culturele achtergronden en jongeren met verschillende opleidingsniveaus.

Ik had zo 'n hekel aan een jongen en het jaar daarop zat ik bij hem in het team [...] dan leer je elkaar op een gegeven moment kennen en dan ontstaat toch een ander beeld dan je ervoor hebt.

De deelnemers geven aan dat sport weldegelijk groepen kan verbinden, maar dat er nog steeds binnen verenigingen een sterke groeps cultuur bestaat waardoor lidmaatschap van een vereniging niet per definitie leidt tot diepgaande uitwisselingen tussen jongeren met verschillende achtergronden. Het blijkt bijvoorbeeld dat culturele achtergrond ervoor kan zorgen dat jongeren anderen opzoeken die op hen lijken en het is volgens ouders lastig om deze jongeren te laten mixen.

We hadden toen 4/5 islamitische jongetjes en daar ging het wel, die gingen leuk met elkaar om, maar op het moment dat ze minder met Nederlandse kinderen omgaan merk je ook in hun gedrag dat ze meer naar elkaar toetrekken.[Dat is] twee kanten op denk ik.

Wat betreft jongens en meisjes blijkt er goede omgang te zijn, maar jongeren trekken sneller toe naar jongeren van hetzelfde geslacht. Echter, er is meer contact is als jongens en meisjes gezamenlijk in een team spelen. Opleidingsniveau blijkt geen belangrijke factor te zijn in het contact dat jongeren onderling hebben. Er wordt wel aangegeven dat gedeelde interesses bepalend kunnen zijn voor de verbindingen die jongeren leggen met elkaar.

Daarnaast blijkt het sportniveau van invloed te zijn op de groepen die gevormd worden, waarin deelnemers onderscheid maken tussen hogere en de lagere teams. Volgens hen staat bij de hogere teams prestatie meer voorop en bij de lagere teams de gezelligheid. Deze teams blijken weinig met elkaar te mixen. Als teams wel mixen zijn dit vaak teams van hetzelfde sportniveau.

Versterkende dimensie. Aangezien jongeren elkaar ontmoeten op de sportvereniging blijken zij daar ook hun sociale netwerken uit te breiden. Een moeder en bestuurslid vertelt hierover:

Kinderen zitten op allerlei verschillende scholen, dus daardoor gaan hun wereldjes ook wel weer op een andere manier in elkaar. Merk [dat ook] bij mijn eigen kind; die heeft haar schoolvriendinnen en hockeyvriendinnen [en dat] is wel een heel ander soort clubje, en [daar] heeft ze ook wel een heel ander type contact en relatie mee.

Binding binnen de club ontstaat vaak door gezamenlijke activiteiten, zoals gezamenlijke maaltijden en kampeerweekenden. De contacten kunnen het team overstijgen, doordat teams per jaar wisselen, mensen elkaar kennen uit vorige jaren en het mogelijk is om bij de club te blijven hangen na trainingen en wedstrijden. Er is eveneens bij hockey sprake van verbinding met andere clubs, vanwege het gebruik om na de wedstrijd met de tegenstander iets te gaan drinken in de kantine. Echter, er zijn ook deelnemers die aangeven dat het soms lastig is om nieuwe contacten te leggen, en dat de meeste contacten in de club bestaande contacten zijn die voortgezet worden op de club. De contacten die wèl ontstaan blijven in veel gevallen oppervlakkig. Het onderdeel zijn van een team

(en het bereiken van sportieve doelen) kan er uiteindelijk voor zorgen dat jongeren meer zelfvertrouwen krijgen.

Het merendeel van de deelnemers geeft aan dat het leggen van nieuwe contacten voornamelijk binnen de teams blijft. De mate van contact en de omgang met elkaar blijkt ook persoons- en team afhankelijk te zijn: sommige teams zijn heel hecht, en anderen niet.

Maar ik denk ook dat dat geldt voor kinderen in verschillende teams, die kennen elkaar ook niet. En die gaan ook niet omdat ze allebei bij de vereniging sporten met elkaar om, tenzij ze bij elkaar in de buurt wonen. Dus niet vanuit de intrinsieke motivatie van we spelen allebei bij de vereniging [...] en nu gaan we vriendjes worden.”

Beleving: Voorwaarden

Toegang. Sportverenigingen staan open voor iedereen, er is echter verschil tussen sportverenigingen in mate van diversiteit. Bestuurders zeggen: “het basisidee is dat iedereen welkom is, en iedereen die wil mag komen.” Ondanks deze openheid blijkt echter uit gesprekken dat de samenstelling van de verenigingen, met uitzondering van de voetbalvereniging, homogeen is qua opleidingsniveau en culturele achtergrond.

Ja wat dat betreft zijn we wel een beetje een homogene vereniging hoor [...] want die [mensen met een migratieachtergrond] zijn er gewoon niet, of die voelen zich niet thuis, nee. [...] Ja als ik kijk naar mijn man die bij een voetbalvereniging zit denk ik dat daar veel meer verschillen zijn.

De korfbal-, hockey- en zwemvereniging geven aan dat er bij hen maar weinig mensen met een migratieachtergrond lid zijn en beschrijven de sport als ‘blanke sport’. De voetbalvereniging wordt daarentegen door een voetballer omschreven als een “een heel kleurrijke vereniging.”

In een zwembad zie je weinig mensen van allochtone afkomst. Dat zie je bij vrij zwemmen, maar ook binnen de vereniging. Dat heeft niets te maken met dat ze niet welkom zijn, maar, ja op de een of andere manier is dat niet de groep die als eerste een zwembad in zou stappen, die zie je veel meer op een voetbalveld, en daar zie je wel een verschil. Maar ligt dat aan een sportvereniging? Nee geloof het niet.

Daarnaast geven de deelnemers van deze drie verenigingen aan dat er gemiddeld veel mensen lid zijn met een hoger opleidingsniveau. Hockey lijkt wel te veranderen van een elitaire sport naar een sport voor jongeren uit alle milieus, al blijft volgens de deelnemers het gemiddelde hoogopgeleid en blank.

De sportvereniging is dus open voor iedereen, maar niet iedereen lijkt lid te willen worden van de sportvereniging. In de vragenlijst is de jongeren gevraagd waarom zij lid wilden worden van hun sportvereniging. Uit deze antwoorden blijkt dat jongeren voornamelijk lid worden (104 jongeren geven dit aan) vanwege plezier in de specifieke sport en het willen beoefenen van sport in het algemeen. Daarnaast kiezen zij voor een club die hen leuk lijkt en in de buurt is, tenzij jongeren willen doorgroeien in de sport; dan kiezen ze voor een vereniging met deze doorgroeimogelijkheden. Jongeren komen in aanraking met de vereniging via vriendjes/vriendinnetjes, buurkinderen en familieleden die al bij de vereniging sporten. Eveneens geven 5 kinderen aan dat zij de sport hebben leren kennen door Kiesjesport of schoolsport.

Het knelpunt ligt dus niet zozeer bij de sportvereniging zelf maar bij motivatie van jongeren om lid te worden en het imago en populariteit van de sport.

Ik denk; de vereniging ligt het niet aan. Zijn open, hebben alle middelen [...] maar [korfbal] ik weet niet of dat aansluit. [...] de korfbal is niet super populair in Nederland.

Deelnemers geven aan dat sporten zoals zwemmen, hockey en korfbal niet wereldwijd bekend zijn en mogelijk niet aansluiten bij mensen met een andere culturele achtergrond.

Een voetballertje die tegen zijn moeder/vader zegt ik wil graag op voetbal, iedereen heeft daar een beeld bij hoe dat gaat, en bij korfbal is dat natuurlijk minder. [...]

Daarnaast vertellen deelnemers dat populariteit van de sport beïnvloed kan worden door sekse en topsport. Sekse heeft namelijk invloed op de sportvoorkeur en zo hebben ook parallelprocessen in de topsport invloed op populariteit van een sport.

Zo ontstaat er zelfselectie in de sport, waarin populariteit en imago van de sport invloed hebben op de uiteindelijke samenstelling van leden binnen een sportvereniging. Een bestuurder zegt hierover:

Maar het is ook zelfselectie he... Want jongens die gaan korfballen, die zeggen wel van: Nou we gaan met meiden korfballen. De jongens-jongens die zeggen daar begin ik niet aan, die gaan op voetbal bijvoorbeeld. En de meisjes-meisjes die gaan misschien wel op hockey.

Naast deze zelfselectie is er nog een aantal factoren binnen de vereniging wat de toegang van jongeren tot de sportvereniging kan beperken. Ten eerste zijn sportverenigingen wijkgericht, wat betekent dat leden vaak uit de omringende wijken komen. Hierdoor kan de samenstelling van de wijk invloed hebben op de samenstelling van de vereniging. Echter, als een sportvereniging op hoog

niveau sport trekt dit jongeren uit de omgeving aan en niet alleen uit de wijk. Ten tweede kan een hoge contributie een drempel zijn om lid te worden van de vereniging. In Amersfoort wordt er gebruik gemaakt van het Jeugdsportfonds om jongeren te laten sporten. Helaas is dit Jeugdsportfonds voor zwemmers niet altijd volledig dekkend voor de kosten. Ten derde sluit de Nederlandse verenigingscultuur volgens deelnemers niet altijd aan, aangezien niet iedereen aan de verplichtingen van een vereniging kan voldoen. Tot slot zijn wachtlijsten ook een beperkende factor. Verenigingen geven aan dat zij niet altijd de ruimte hebben om door te groeien.

Ondanks de homogeniteit in opleidingsniveau en culturele achtergrond bij een aantal verenigingen is er wel de mogelijkheid voor mannen en vrouwen en mensen met beperkingen om te sporten bij een aantal verenigingen. Het aanbod voor deze groepen verschilt per vereniging en komt voort uit verschillen in verenigingsstructuur en kenmerken van de sport. Bij elk van de vier verenigingen is het voor mannen en vrouwen mogelijk om te sporten. Bij korfbal en zwemmen sporten mannen en vrouwen gezamenlijk en bij hockey en voetbal zijn er gescheiden mannen- en vrouwenteams. Een aantal verenigingen biedt voor mensen met een beperking G-sport aan. Sommige verenigingen laten echter jongeren met een beperking participeren in de reguliere sport. Hiervoor is wel extra begeleiding nodig om speciale aandacht aan de jongere met een beperking te geven.

Tot slot hebben sportverenigingen een algemeen wervingsbeleid om jongeren toegang te verschaffen tot de vereniging. Dit beleid bestaat vaak uit het organiseren van vriendjes- en vriendinnetjesdagen, opzetten van acties waarin jongeren proeflessen kunnen nemen en het uitdelen van flyers. Daarnaast doen sportverenigingen vaak in samenwerking met SRO aan schoolsport(toernooien), waardoor jongeren in aanraking kunnen komen met de sport en op deze manier mogelijk geïnteresseerd kunnen raken voor de sportvereniging.

Inspraak. Jongeren zijn betrokken bij de vereniging door het beoefenen van de sport, maar hebben ook mogelijkheden om via een informele en formele route invloed uit te oefenen. Jongeren hebben op formele wijze in een aantal verenigingen stemrecht op de algemene ledenvergadering [ALV] en in één vereniging is er sprake van een jeugdraad. Op informele wijze hebben jongeren invloed door het doen van vrijwilligerswerk zoals het geven van training en participeren in commissies. Daarnaast worden de geluiden die jongeren afgeven meegenomen en hebben zij indirect via ouderbetrokkenheid eveneens invloed.

Echter, jongeren lijken niet direct de wil te hebben om inspraak te hebben. Twee jongeren zeggen hierover:

Je kunt naar de ledenvergadering, maar...doe ik niet.[...] Heel veel dingen die boeien me [niet]alle financiële, dat enorme gemotiveerde, dat doet me allemaal niet zoveel, ik wil meer dan inbreng in het jeugdkamp en de activiteiten.”

Pedagogisch sportklimaat. Een laatste voorwaarde voor de bijdrage van sport aan een inclusieve samenleving is het pedagogisch sportklimaat; het corrigeren van ongewenst gedrag en het stimuleren van gewenst gedrag. Sportverenigingen spelen een rol in de vorming van het kind, maar de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor opvoeding ligt bij ouders. Binnen deze pedagogische rol blijken trainers een belangrijke rol te kunnen spelen in het stimuleren van gewenst- en corrigeren van ongewenst gedrag. Het stimuleren van gewenst gedrag wordt in de zwemvereniging gedaan aan de hand van positief coachen.

We zijn gewend en denken dat we kinderen helpen door te zeggen wat ze fout doen, het is dus leren om ‘om te denken’ door te zeggen wat ze goed doen en dan een stapje aan leren, want je mag wel zien wat ze niet goed doen, omdat ze door complimenten veel harder leren.

Trainers geven ook aan dat het belangrijk is om als trainer op te treden als zij ongewenst gedrag zien en dat het belangrijk is om als trainer binnen het team kinderen te mixen, die elkaar anders niet zo snel zouden opzoeken.

Je zoekt toch bepaalde veiligheid op, en [...] denk je; ik loop wel met Achmed want die heeft een beetje dezelfde achtergrond. [...] Als je een trainer hebt die daar ook letterlijk een team van kan maken dan leer je elkaar dus ook kennen op een andere manier.

Verenigingen kunnen trainers op verschillende manieren ondersteunen in hun omgang met kinderen. Trainers worden in de vereniging begeleid door ervaren trainers of trainersbegeleiders. Daarnaast kunnen er trainersbijeenkomsten of introductiecursussen georganiseerd worden. Binnen een van de verenigingen is er een pedagogische commissie die wordt ingeschakeld op het moment dat een jongere zich misdraagt. Trainers kunnen daarnaast een trainersopleiding volgen bij de bond. Deze cursussen zijn echter niet in alle verenigingen voor trainers verplicht een maar klein gedeelte van deze opleiding betreft pedagogische vaardigheden.

Uit de gesprekken met de verenigingen blijkt echter dat er over het algemeen weinig structurele ondersteuning is voor trainers in de omgang met kinderen, terwijl vrijwillige trainers vaak geen pedagogische achtergrond hebben. Dit zorgt voor een verschil tussen betaalde en onbetaalde trainers in pedagogische ondersteuning. Verschillende verenigingen zijn momenteel zoekende naar

de best passende vorm voor ondersteuning, zoals het inzetten van mentoren, trainersbegeleiding of het stimuleren van het volgen van trainersopleidingen.

Beleid & ondersteuning

Indirecte actie op sociale inclusie. Verenigingen voeren een aantal acties uit om zo veel mogelijk mensen te laten sporten bij de vereniging. Zoals eerder benoemd zijn er sportverenigingen die extra sportaanbod hebben zoals G-sport en damessport. Ook is er een vereniging die aan de hand van een subsidie van de Rijksoverheid zich inzet voor het laten sporten van speciale doelgroepen zoals dak- en thuislozen. Daarnaast zijn verschillende verenigingen gemotiveerd om een ‘brede sportvereniging’ te zijn wat betekent dat zij hun accommodatie ook inzetten voor andere diensten zoals buitenschoolse opvang.

Binnen het reguliere aanbod is er eveneens ruimte voor diversiteit. Het is namelijk in alle verenigingen mogelijk om de sport te beoefenen op verschillende niveaus, wat ervoor zorgt dat jongeren, ongeacht sporttalent en niveau, onderdeel kunnen zijn van de vereniging. Daarnaast maken de verenigingen gebruik van het Jeugdsportfonds wat ervoor zorgt dat jongeren die geen sportvereniging kunnen betalen toch lid kunnen worden.

Geen proactieve benadering doelgroepen. Sportverenigingen geven aan dat zij, naast extra sportaanbod en indirecte acties, geen proactieve benadering hebben voor het betrekken van groepen die momenteel nog geen onderdeel uitmaken van de vereniging. Op de vraag; ‘In hoeverre het een taak is van verenigingen om andere doelgroepen bij de vereniging te betrekken?’, antwoordt een bestuurder:

Het basisidee is dat iedereen welkom is, maar dat is niet hetzelfde als dat je vind dat het je taak is en dat je er dus ook energie in wilt steken om daar wat aan te doen. Voor G-sport hebben we dat nu wel maar voor het overige hebben we daar nu geen standpunt in.[...]er ontstaat nu een gesprek; we hebben het er gewoon nooit over gehad.

Momenteel is er in sommige verenigingen actieve samenwerking tussen buurtsportcoaches en verenigingen om groepen, zoals G-sporters, onder te brengen bij verenigingen. De sportverenigingen geven echter aan dat zij gemotiveerd zijn om te faciliteren, maar het betrekken van nieuwe groepen niet als hun taak zien.

Ja als zij een probleem zien en denken dat wij een deel van de oplossing kunnen zijn en wij denken dat ook, waarom niet? [Maar het is niet:] We zien in Amersfoort een probleem, nou laten wij dat eens gaan oplossen, dat is niet aan ons om dat te doen.

De *core business* van de sportvereniging is namelijk het aanbieden van de sport voor leden. Het doel om een ‘inclusieve samenleving’ te zijn is volgens de deelnemers het doel van de Gemeente, maar niet van de sportvereniging. Sportverenigingen zullen energie zetten op nieuwe ideeën zodra dit bijdraagt aan hun *core business* en eigen belangen.

Je moet denk ik bij een sportvereniging ook niet aankomen met inclusiviteitsdoelstellingen, geen enkele sportvereniging voelt zich op dat soort termen aangesproken. Sportverenigingen denken he; nieuwe leden, oh dat is mooi. Oh extra handjes, extra geld, dat is mooi, Oh dat is inclusief, hartstikke goed.

Daarnaast geven deelnemers aan dat het betrekken van jongeren met een migratieachtergrond, voor de sportverenigingen geen bekende vraag is. Zolang de behoefte onbekend is zullen er niet snel nieuwe initiatieven ontstaan. Initiatieven die in het verleden zijn opgezet waren vaak het resultaat van een behoefte en initiatief vanuit de leden wat gefaciliteerd werd door het bestuur.

Ik bedoel zo zijn we ook met gehandicaptensport begonnen, er waren een paar enthousiastelingen, die vonden dat moet kunnen en tegen alle scepsis in die kregen het voor elkaar. En nou wordt het gewoon een vanzelfsprekend onderdeel van de vereniging.

Naast een verschil in doelstellingen stellen blijkt het feit dat sportverenigingen vrijwilligersorganisaties zijn grote invloed te hebben op de actie die ondernomen wordt op sociale inclusie.

Als je het hebt over andere kwetsbare doelgroepen om heel actief de hort op te gaan [...] dan merk je wel het is een vrijwilligersorganisatie. Daar heb je gewoon de mensen niet voor.

Deelnemers geven aan dat het voor hen een enorme taak is om de vereniging te runnen, en dat zij tegen een tekort aan vrijwilligers aanlopen. Mensen hebben weinig tijd en het is een grote taak om de vereniging draaiende te houden. Eventuele acties rondom sociale inclusie staan ver van hun bed aangezien zij eerst de ‘boel op orde moeten hebben’ voordat zij ruimte hebben voor doelstellingen rondom sociale inclusie.

Op het moment dat we de vereniging goed in de hand hebben [...] Dat we over capaciteit hebben ja, dan kunnen we eraan denken, maar op dit moment staat het water ongeveer tot hier, en zijn we blij als we onze eigen dingetjes kunnen doen, maar Marokkanen aan het sporten helpen is nog even ver van ons bed.

Dit geldt eveneens voor het streven om als bestuur een afspiegeling van de vereniging te zijn. Bestuursleden geven aan dat dit een mooi ideaal is en dat zij proberen om de juiste kwaliteiten bij de functie te vinden (en eventueel streven naar vrouwen in het bestuur), maar zij geven aan al blij te zijn als er iemand zich in wil zetten in een bestuur. Hierin is het een stap te ver om beleid te maken op het zijn van een afspiegeling van de vereniging.

Tot slot zijn voor verenigingen beperkte groei mogelijkheden en de afwezigheid van professionals op het gebied van pedagogiek beperkingen. Het blijft een vrijwilligersorganisatie, waarin de leden afhankelijk zijn van de ‘toevallige’ professionele kennis die zij in huis hebben.

Ondersteuning

Momenteel worden sportverenigingen ondersteund door de SRO in het betrekken van nieuwe groepen bij de vereniging. De buurtsportcoaches proberen er voor te zorgen dat de hele buurt kan sporten en bewegen, zien zichzelf als verbinders en ondersteunen verenigingen in de vraag die zij hebben.

Sportverenigingen staan open voor externe ondersteuning in bijvoorbeeld het opzetten van cursussen rondom pedagogisch sportklimaat. Daarnaast geven zij aan dat voor het betrekken van nieuwe doelgroepen zij een rol zien weggelegd voor SRO vanwege hun professionele kennis en link met de doelgroepen. Een buurtsportcoach vertelt dat zij als SRO zeker ondersteuning kunnen bieden in een vraag van de vereniging, maar zij twijfelt over de bekendheid van de ondersteuning bij de verenigingen.

Buurtsportcoaches geven aan dat het ook belangrijk is dat een vereniging een sterke vereniging moet zijn voordat het actie onderneemt om bij te dragen aan een inclusieve samenleving. Zij moeten eigenaarschap ervaren op dit thema, voordat initiatieven van de grond komen.

Kom er ook echt wel achter dat er weinig verenigingen zijn die daar klaar voor zijn, omdat ze in de basis nog niet sterk genoeg zijn omdat ze een trainerstekort hebben of een vrijwilligerstekort, dan denk je ja kom jij met je groep mensen aan waar we geen ervaring mee hebben. Daar zijn ze helemaal niet mee bezig. Terwijl een andere club daar al ver mee is, en al een groep heeft van eigen interesse voor de doelgroep een poos geleden, dat denken van joh prima, stuur ze maar, stuur maar meer.

Sportverenigingen geven aan dat het belangrijk is dat de Gemeente geld investeert in de verenigingen, als zij willen dat sportverenigingen sociale inclusie op de agenda zetten. De Gemeente moet hierin een faciliterende houding hebben. Een integraal beleid zou hierin meewerken evenals het opnemen van een pedagogisch sportklimaat in het sportbeleid. Daarnaast blijkt het vrijwilligerstekort een knelpunt te zijn waarin mogelijk de Gemeente meer zou kunnen betekenen volgens

bestuursleden, door middel van het aanbieden van een vrijwilligersbank. Tot slot betekent het uitbreiden van een vereniging met nieuwe jongeren dat verenigingen in staat moeten zijn te kunnen groeien. Sportverenigingen geven aan dat de Gemeente hierin kan faciliteren in het opzetten van een grotere locatie.

Discussie

Dit onderzoek werd uitgevoerd om inzicht te krijgen in de sociale inclusie in sportverenigingen wat mogelijk bij kan dragen aan een 'inclusief Amersfoort'.

Beleving

Dimensies van sport & voorwaarden. De resultaten onderschrijven de potentie van sport om mensen te verbinden door middel van de vier dimensies uit model van Bailey (2005). Jongeren blijken nieuwe sociale vaardigheden te leren, zich thuis te voelen in de vereniging, in aanraking te komen met mensen met andere achtergronden en hun sociale netwerk uit te breiden (Bailey, 2005). Een nuance hierbij is dat jongeren zich in eerste instantie verbinden met mensen met dezelfde achtergrond (*bonding capital*) (Putnam, 2000). Daarnaast blijkt verbinding binnen teams centraal te staan in teamsport.

Toegang. Toegang is een knelpunt in het zijn van een inclusieve sportvereniging. Drie van de vier sportverenigingen hebben een relatief homogene samenstelling op basis van opleidingsniveau en culturele achtergrond ondanks dat sportverenigingen openstaan voor iedereen. De voetbalvereniging blijkt daarentegen een kleurrijke en diverse vereniging te zijn. De homogeniteit van sportverenigingen is in overeenstemming met de literatuur die stelt dat sportverenigingen de neiging hebben om sociaal homogeen te worden (Coalter, 2007; Elling, 2004; Putnam, 2000; Verhagen & Boonstra, 2014). De oorzaak hiervan ligt volgens deelnemers niet bij sportverenigingen maar voornamelijk bij de populariteit van de sport. Jongeren geven in vragenlijsten ook aan dat zij zijn gaan sporten vanwege plezier in een specifieke sport. De diversiteit binnen de voetbalvereniging kan verklaard worden doordat voetbal een populaire sport is onder jongeren met een migratieachtergrond (Kamphuis & Van den Dool, 2008).

Inspraak. Jongeren blijken meer informele invloed dan formele invloed te hebben in de vereniging. Echter, niet alle jongeren hebben daadwerkelijk de wil om inspraak te hebben bij keuzes van de vereniging. Eveneens blijkt het per vereniging te verschillen hoe graag jongeren betrokken willen zijn bij de vereniging door het doen van vrijwilligerswerk.

Pedagogisch klimaat. Trainers spelen een belangrijke rol in het stimuleren van gewenst en corrigeren van ongewenst gedrag. Trainers worden vaak begeleid, maar er blijkt weinig

structurele ondersteuning voor trainers te zijn in omgang met kinderen terwijl zij niet altijd pedagogisch onderlegd zijn.

Verschil tussen verenigingen. De mate van sociale inclusie in sportverenigingen blijkt uit vragenlijsten en interviews voor een groot deel bepaald te worden door kenmerken van verenigingen. Zo heeft elke vereniging sterke punten in het verbinden van jongeren; jeugdleden van gemengde sporten (korfbal & zwemmen) hebben meer contact met jongeren van het andere geslacht, terwijl de voetbalvereniging juist jongeren met verschillende culturele achtergronden samenbrengt. Daarnaast brengt de zwemvereniging jeugdleden in contact met mensen met een beperking (mogelijk doordat er in hetzelfde zwembad paralympisch gezwommen wordt) en scoort het ondanks de resultaten van de interviews het hoogste op contact met jongeren van een ander opleidingsniveau. Hockey brengt jongeren in contact met andere verenigingen door het samenkomen na de wedstrijd. Wat betreft inspraak heeft de ene vereniging veel formele invloed voor jongeren de andere meer informele invloed voor jongeren. Tot slot is elke vereniging op zoek naar een goede begeleiding voor trainers, waar de een zich focust op positief coachen en de ander op trainersbegeleiding.

Beleid & ondersteuning

Sportverenigingen staan niet afwijzend tegen hun bijdrage aan een inclusieve samenleving, maar hebben als prioriteit om sport aan te bieden voor hun leden. Actief beleid op sociale inclusie is geen onderdeel- en doelstelling van de sportvereniging. Acties omtrent sociale inclusie zullen bij moeten dragen aan het doel van de sportvereniging (Van Bottenburg, 2007; Waardenburg, 2016) Sportverenigingen geven aan ondersteund te willen worden in hun bijdrage aan sociale inclusie.

In alle verenigingen wordt aangegeven dat het grootste knelpunt het tekort aan vrijwilligers is en grote druk om alles ‘draaiende te houden.’ Hieruit blijkt dat de organisatorische context van een vrijwilligersorganisatie invloed heeft op de positie van sportverenigingen in verhouding tot de doelstellingen van de Gemeente (Van Bottenburg, 2007; Waardenburg, 2016). Doordat deze verenigingen moeite hebben met het vinden van vrijwilligers en zich richten op het aanbieden van sport voor eigen leden, blijkt het actief ondernemen van stappen omtrent sociale inclusie momenteel een brug te ver. Financiële en professionele ondersteuning is daarom welkom.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten wordt de Gemeente Amersfoort aanbevolen om sportverenigingen *financieel en professioneel te ondersteunen* en in te steken op de voordelen die inclusie voor de vereniging zelf kan hebben. Sportverenigingen kunnen ondersteund worden door subsidies en het verbinden van vrijwilligersorganisaties/banken aan verenigingen.

Professionele ondersteuning. Buurtsportcoaches blijken een rol te (kunnen) spelen in sociale inclusie, deze zou echter nog vergroot kunnen worden door de verenigingen meer te begeleiden bij het proces. Zij kunnen begeleiden in het opzetten van extra aanbod en het opzetten van ondersteuning in pedagogisch klimaat. Aangezien *SoB* bij kan dragen aan sociale inclusie en voorspeld wordt door de trainer-kind interactie, wordt aanbevolen om als verenigingen en Gemeente in te zetten op ondersteuning van trainers in de omgang met kinderen (Bailey, 2005; Castels, 2002). Uit de kwantitatieve resultaten blijkt namelijk dat jongens, jongeren met een migratieachtergrond, en jongeren met een lager opleidingsniveau zich minder thuis voelen. Aangezien de trainer-kind interactie de *SoB* voorspelt en coachingsstrategieën de *SoB* positief blijken te beïnvloeden, is het essentieel dat sportverenigingen er alles aan doen om een goede trainer-kind interactie te waarborgen zodat ieder kind zich thuis kan voelen in zijn vereniging (Hillhorst et al., 2014; Ryska et al., 1999). Daarnaast kunnen trainers *teambuilding* faciliteren wat vertrouwen, medeleven en samenwerking versterkt, welke ook een voorspeller blijkt te zijn voor de *SoB*.

Sportpedagogen zouden daarom aangesteld kunnen worden bij verenigingen en SRO zou cursussen Positief Coachen kunnen aanbieden (Ter Haar & Valkestijn, 2014). Uit onderzoek blijkt dat sportpedagogen bij kunnen dragen aan het signaleren en oplossen van probleemgedrag in de sportvereniging bij jongeren (Gibbons, Ebbeck, & Weiss, 1995; Hermens & Gilsing, 2013). Sportverenigingen zouden eveneens terecht kunnen bij de sportbonden voor meer informatie en cursussen omtrent pedagogisch sportklimaat. Tot slot wordt er aanbevolen om schoolsport aan te blijven bieden zodat sportverenigingen jongeren in contact kunnen blijven brengen met voor hen relatief onbekende sporten (Van der Werff, Wisse, Stuij, & Verstraten, 2012).

Sterke kanten en beperkingen van het onderzoek

Dit onderzoek heeft een duidelijk beeld geschetst van de bijdrage van sportverenigingen aan een inclusieve samenleving vanwege de brede opzet van dit onderzoek. Er zijn vier verschillende soorten verenigingen onderzocht en betrokkenen met verschillende functies en rollen zijn geïnterviewd, waardoor dit onderzoek een compleet beeld geeft van de perspectieven binnen een sportvereniging. Daarnaast zijn alle betrokken partijen meegenomen in dit onderzoek; Gemeente, SRO, en de sportverenigingen. De bereidheid van deze organisaties en de vier sportverenigingen om te participeren in het onderzoek ondersteunt de resultaten die aantonen dat er bereidheid is, indien de mogelijkheden er zijn, om bij te dragen aan sociale inclusie. Tot slot is er weinig onderzoek gedaan naar sociale inclusie in sportverenigingen wat dit onderzoek uniek en vernieuwend maakt.

Dit onderzoek heeft ook een aantal beperkingen. Ten eerste zijn er in Amersfoort veel meer sportverenigingen gevestigd waardoor de resultaten niet volledig gegeneraliseerd worden naar alle

verenigingen. Ten tweede zouden sportverenigingen naast het verbeteren van toegang, inspraak en pedagogisch klimaat volgens het model van Bailey (2005), een volgende stap in inclusie kunnen zetten; het veranderen in *mindset* waarbij sportverenigingen de kracht van diversiteit gaan inzien. Dit zou betekenen dat sportverenigingen transformeren naar een organisatie die succesvol is als alle diverse krachten binnen een verenigingen gecombineerd worden in het samenwerken naar één doel: de overwinning (Promis, Erevelles, & Matthews, 2001). Tot slot richtte dit onderzoek zich op sociale inclusie in de sportvereniging en heeft het geen effect kunnen aantonen van sportverenigingen op inclusiviteit in de gehele samenleving. Vervolgonderzoek is daarom nodig om het effect van sociaal inclusieve sportverenigingen op de samenleving vast te stellen.

Dit onderzoek toont aan dat er bij sportverenigingen de potentie is om mensen te verbinden en dat deze potentie meer benut kan gaan worden als aan de voorwaarden toegang, inspraak en pedagogisch klimaat gewerkt wordt. Momenteel komen de sportverenigingen vrijwilligers tekort om acties buiten hun primaire doel om, sport voor leden, op te zetten. Zo is actie op sociale inclusie voor sommige verenigingen al van start gegaan vanwege hun sterke positie, echter voor anderen nog ‘te ver van hun bed.’ Verenigingen geven aan gemotiveerd zijn om bij te dragen aan een inclusieve samenleving. Ondanks de motivatie is nog niet elke vereniging ‘klaar voor de start’, maar met de juiste coaching en ondersteuning kan de potentie van sportvereniging mogelijk nog meer benut gaan worden.

Referenties

- Allen, J. B. (2003). Social motivation in youth sport. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 25, 551-567. doi:10.1123/jsep.25.4.551
- Allport, M. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge: Addison-Wesley.
- Arthur, S., & Nazroo, J. (2003). Designing fieldwork strategies and materials. In J. Lewis & J. Ritchie (Eds.), *Qualitative research practice. A guide for social science students and researchers* (pp. 109-137). Londen: SAGE Publications.
- Awad, S., & Metz, J. (2015). *Waardevol, maar niet eenvoudig. De pedagogische kracht van sport en spel voor inclusief jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam
- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational Review*, 57, 71-90. doi:10.1080/0013191042000274196
- Bailey, R. (2008). Youth sport and social inclusion. In N. Holt (Eds.), *Positive youth development through sport* (pp. 85-96). New York: Routledge.
- Beck, R., & Westerhof, W. (2016, 17 januari). *Een goed pedagogisch klimaat bij sportverenigingen*. Verkregen van <https://www.allesoversport.nl/artikel/een-goed-pedagogisch-klimaat-bij-de-sportverenigingen/>
- Boeije, H. (2010). *Analysis in Qualitative Research*. Londen: SAGE Publications.
- Braddock, J. H. (1980). The perpetuation of segregation across levels of education: A behavioral assessment of the contact-hypothesis. *Sociology of Education*, 178-186.
- Centraal Bureau voor de Statistiek & Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2016). *Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor*. Verkregen van <http://www.rivm.nl/Onderwerpen/L/Leefstijlmonitor/Cijfers/Bewegen>
- Coalter, F. (2007). *A wider social role for sport: Who's keeping the score?* London: Routledge.
- De Martelaer, K., De Knop, P., Van Heddegem, L.V., and Theeboom, M. (2000). Organised sport: Participation and experiences of children. In M. K. Chin, L. D. Hensley and Y. K. Liu (Eds.),

International conference for physical educators: Innovation and application of physical education and sports science in the new millennium. An Asian-pacific perspective (pp. 167–74). Hong Kong: Hong Kong Institute of Education.

Delaney, L., & Keaney, E. (2005). Sport and social capital in the United Kingdom: Statistical evidence from national and international survey data. *Economic and Social Research Institute and Institute for Public Policy Research*, 32, 1-32

Duijvesteijn, P. (2014). Sport als onderdeel van het jeugdbeleid: Ontwikkelingen en kansen in beeld. *Jeugdbeleid*, 8, 33-38. doi:10.1007/s12451-014-0055-1

Elling, A. (2004). We zijn vrienden in het veld. Grenzen aan sociale binding en verbroedering door sport. *Pedagogiek*, 24, 342-360.

Elling, A., & Claringbould, I. (2005). Mechanisms of inclusion and exclusion in the Dutch sports landscape: Who can and wants to belong? *Sociology of Sport Journal*, 22, 498-515. doi:10.1123/ssj.22.4.498

Forrest, R., & Kearns, A. (2001). Social cohesion, social capital and the neighbourhood. *Urban Studies*, 38, 2125-2143. doi:10.1080/00420980120087081

Gibbons, S.L., Ebbeck, V., & Weiss, M.R. (1995). Fair play for kids: Effects on the moral development of children in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 66, 247-255. doi:10.1080/02701367.1995.10608839

Gemeente Amersfoort (2014). *Coalitieakkoord 2014-2018 Amersfoort. Samen maken we de stad*. Amersfoort: Gemeente Amersfoort. Verkregen van <https://www.amersfoort.nl/bestuur-en-organisatie/to/college-van-burgemeester-en-wethouders-1.htm>

Goodenow, C., & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education*, 62, 60-71. doi:10.1080/00220973.1993.9943831

- Hansen, D. M., Larson, R. W., & Dworkin, J. B. (2003). What adolescents learn in organized youth activities: A survey of self-reported developmental experiences. *Journal of Research on Adolescence, 13*, 25-55. doi:10.1111/1532-7795.1301006
- Hermens, N., & Gilsing, R. (2013). *Sportclubs in de jeugdketen: De mogelijkheden van pedagogische ondersteuning van sportverenigingen*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Hermens, N., Hermens, F., & Bellaart, H. (2016). *Factsheet diversiteit in sportverenigingen*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.
- Hilhorst, J., Schipper-Van Veldhoven, N., Jacobs, F., Theeboom, M., & Steenbergen, J. (2014). *Trainer-kind INterACTIE: Onderzoek naar het gedrag van trainer/coaches en de betekenis ervan voor de ontwikkeling van kinderen in de georganiseerde sport*. Ede: Black Box Publishers.
- Hoekman, R., Elling, A., Van der Roest, J., & Van Rens, F. (2011). *Opbrengsten van Meedoen. Eindevaluatie programma Meedoen Alle Jeugd door Sport*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Holt, N. L., Kingsley, B. C., Tink, L. N., & Scherer, J. (2011). Benefits and challenges associated with sport participation by children and parents from low-income families. *Psychology of Sport and Exercise, 12*, 490-499. doi:10.1016/j.psychsport.2011.05.007
- Hooghe, M. (2007). Social capital and diversity generalized trust, social cohesion and regimes of diversity. *Canadian Journal of Political Science, 40*, 709-732.
doi:10.1017/S0008423907070722
- Ibsen, B., Nichols, G. S., & Elmoose- Østerlund, K. (2016). *Sports club policies in Europe. A comparison of the public policy context and historical origins of sports clubs across ten European countries*. Verkregen van http://eprints.whiterose.ac.uk/107438/1/SIVSCE_WP1.pdf
- Janssens, J. (2004). *Education through sport*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut

- Janssens, J., Elling, A., & Verweel, P. (2010). Hoofdstuk 5. De sport: Een uitgelezen ontmoetingsplaats voor iedereen? Over participatie in en integratie door sport. In F. Kemper (Eds.), *Samenspel: Studies over etniciteit, integratie en sport* (pp. 101-128). Bennekom: Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen [NISB].
- Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33, 14-26. doi:10.3102/0013189X033007014
- Kamphuis, C. & Van den Dool, R. (2008). Sportdeelname. In K. Breedveld, C. Kamphuis & A. Raaphorst (Eds.), *Rapportage sport 2008* (pp. 74-100). Den Haag/Den Bosch: SCP/Mulier Instituut
- Krouwel, A., Boonstra, N., Duyvendak, J. W., & Veldboer, L. (2006). A good sport? Research into the capacity of recreational sport to integrate Dutch minorities. *International Review for the Sociology of Sport*, 41, 165-180. doi:10.1177/1012690206075419
- Lewis, J., & Ritchie, J. (2003). Generalising from qualitative research. In J. Lewis & J. Ritchie (Eds.), *Qualitative research practice. A guide for social science students and researchers* (pp. 263-286). Londen: SAGE Publications.
- Lucassen, J., & Van Kalmthout, J. (2015). *Vitale clubs voor sport en samenleving. Kennisbron voor de stimulering van vitale en open sportverenigingen*. Verkregen van <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=6195&m=1457343927&action=file.download>
- Long, J., Welch, M., Bramham, P., Hylton, K., Butterfield, J., & Lloyd, E. (2002). *Count me in: The dimensions of social inclusion through culture and sport*. Verkregen van http://eprints.leedsbeckett.ac.uk/638/7/Count%20Me%20In_The%20Dimensions%20of%20Social%20Inclusion%20through%20Culture%252C%20Media%20and%20Sport.pdf

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport [VWS] (2006). *Programma meedoen allochtone jeugd door sport 2006-2010*. Verkregen van <http://www.sportknowhow.nl/files/VWS%20-%20programma%20Meedoen%20Allochtone%20Jongeren%20door%20sport.pdf>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport [VWS] (2008). *De kracht van sport*. Verkregen van http://www.combinatiefuncties.nl/io%5Cdownloads%5Cdownloads%5CBrochure_Kracht_van_Sport.pdf

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport [VWS] (z.d.). *Sport en bewegen in de buurt*. Geraadpleegd op 17 Juni 2017. Verkregen van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/sport-en-bewegen/inhoud/sport-en-bewegen-in-de-buurt>

NOC*NSF (z.d.). *Combinatiefuncties*. Geraadpleegd op 17 Juni 2017. Verkregen van <https://www.nocnsf.nl/combinatiefuncties>

Probyn, E. (1996). *Outside belongings*. New York: Routledge.

Promis, D., Erevelles, N., & Matthews, J. (2001). Reconceptualizing inclusion: The politics of university sports and recreation programs for students with mobility impairments. *Sociology of Sport Journal*, 18, 37-50.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone. The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster Paperbacks.

Raadsinformatiebrief 2016-078 (2016, 30 Juni). *Samen aan de slag met het versterken van de inclusieve samenleving*. Amersfoort: Gemeente Amersfoort.

Reijgersberg, N., & Van der Poel, H. (2014). *Sportdeelname van kinderen in armoede*. Utrecht: Mulier Instituut.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu [RIVM] (2016). *Belemmeringen en drijfveren voor sport en bewegen bij ondervertegenwoordigde groepen*. Verkregen van

<http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=653b72b6-5cb9-4414-85f2-696c59cca0d7&type=pdf&disposition=inline>

Ryska, T. A., Yin, Z., Cooley, D., & Ginn, R. (1999). Developing team cohesion: A comparison of cognitive-behavioral strategies of US and Australian sport coaches. *The Journal of Psychology, 133*, 523-539. doi:10.1080/00223989909599760

Schipper-Van Veldhoven, N. (2016). Sport en lichamelijke opvoeding in pedagogisch perspectief, een gouden kans. *Windesheimreeks Kennis en Onderzoek, 60*, 1-93.

Seippel, Ø. (2006). The meanings of sport: Fun, health, beauty or community? *Sport in Society* 9,51–70. doi:10.1080/17430430500355790

Steenbergen, J., Hilhorst, J. E. C., Sluis, A., & Gijsbers, M. (2010). *Samen voor sportiviteit en respect: Analyse spel- en gedragsregels*. Verkregen van <https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=1622&m=1422882907&action=file.download>

Ter Haar, M., & Valkestijn, M. (2014). Werk aan de winkel: De sportvereniging verbindt sport- en jeugdbeleid. *Jeugdbeleid, 8*, 1-8. doi:10.1007/s12451-014-0050-6

Theeboom, M. (2011). *De sociale waarde van sport. Alternatieven voor kansengroepen op lokaal vlak*. Verkregen van http://www.vub.ac.be/SBMA/sites/default/files/file/Docs%20SBMA/Momenten_nr8%20demo.pdf

Gemeente Amersfoort (2016). *Uitvoeringsprogramma Jeugd en Onderwijs 2017-2020*. Amersfoort: Gemeente Amersfoort.

United Nations Department of Economic and Social Affairs [UN DESA] (2009). *Creating an inclusive society: Practical strategies to promote social integration*. Verkregen van <http://www.un.org/esa/socdev/egms/docs/2009/Ghana/inclusive-society.pdf>

- Van Bottenburg, M. (2007). Om de sport verenigd. Instituties in de sportwereld. In J. W. Duyvendak & M. Otto (Eds.), *Sociale kaart van Nederland. Over maatschappelijke instituties*. Amsterdam: Boom.
- Vandermeerschen, H., Vos, S. & Scheerder, J. (2015). Who's Joining the club? Participation of socially vulnerable children and adolescents in club-organised sports. *Sport, Education and Society*, 20, 941-958, doi:10.1080/13573322.2013.856293
- Van der Werff, H., Wisse, E., Stuij, M., & Verstraten, M. (2012). *Sport en onderwijs verbonden*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Veldboer, L., Boonstra, N., Krouwel, A., & Duyvendak, J. W. (2010). De mixfactor van sport: Eenheid en verdeeldheid op het veld. In F. Kemper (Eds.), *Samenspel: Studies over etniciteit, integratie en sport* (pp.87- 99). Bennekom: NISB.
- Verhagen, S., & Boonstra, N. (2014). Bridging social capital through sports: An explorative study on (improving) inter-ethnic contact at two soccer clubs in the Netherlands. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 23, 23-38. doi:10.18352/jsi.423
- Vermeulen, J., & Verweel, P. (2009). Participation in sport: Bonding and bridging as identity work. *Sport in Society*, 12, 1206-1219. doi:10.1080/17430430903137886
- Voyle, J. (1989). Adolescent administration of a leisure centre: Lessons for sports organizations. *New Zealand Journal of Sports Medicine*, 17, 31-4.
- Waardenburg, M. (2016). *Dubbelspel: Over instrumentalisering van de sportvereniging* (Proefschrift). Verkregen van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/338541>
- Walseth, K. (2006). Sport and belonging. *International Review for the Sociology of Sport*, 41, 447-464. doi:10.1177/1012690207079510

Westerhof, W., Beck, R., & Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) (2015). *Bestuurlijke*

vernieuwing: Diversiteit is kracht. Verkregen van

https://www.kenniscentrumsport.nl/publicatie/?bestuurlijke-vernieuwing-diversiteit-is-kracht&kb_id=16391&kb_q=diversiteit%20is%20kracht

Yukelson, D. (1997). Principles of effective team building interventions in sport: A direct services approach at Penn State University. *Journal of Applied Sport Psychology*, 9, 73-96.

doi:10.1080/10413209708415385

Zijlstra, B., & Wever, L. (2014). Decentralisatie jeugdhulp en de kracht van sport. *Jeugdbeleid*, 8, 9-

14. doi:10.1007/s12451-014-0051-5

Bijlage 1

VOEL JIJ JE THUIS OP JE SPORTVERENIGING IN AMERSFOORT?

Met deze vragenlijst willen we voor de Gemeente Amersfoort nagaan in hoeverre jongeren zich thuis voelen binnen hun sportvereniging. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 5 minuten. Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat om jouw mening! We zullen de vragenlijst anoniem verwerken in een onderzoeksverslag vanuit de Universiteit Utrecht.

De volgende vragen stellen we om wat meer over je te weten; ook hier zijn geen goede of foute antwoorden

- Leeftijd:.....
- Bij welke vereniging ben je lid?.....
- Hoe vaak train je in de week?.....
- In welke plaats woon je?.....
- In welke wijk woon je?.....

Omcirkel voor de volgende vragen het juiste antwoord.

- Geslacht: Man / Vrouw
- Ik zit op: Basisschool / VMBO / HAVO / VWO / MBO / HBO / WO / anders, namelijk.....

Uitleg: Je culturele achtergrond hangt af van het land waar je ouders geboren zijn. Bijv: Je hebt een Nederlandse achtergrond als allebei je ouders in Nederland geboren zijn.

- Ik heb een: Nederlandse achtergrond / Turkse achtergrond / Marokkaanse achtergrond / Andere culturele achtergrond, namelijk.....

Zijn je ouders in verschillende landen geboren? Schrijf dan hieronder op waar zij zijn geboren:
.....

Ik geef toestemming om de resultaten van de vragenlijst anoniem te verwerken in het onderzoek: Ja / nee

1. Waarom ben je lid geworden van de vereniging?

Eens

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens
Ik voel mij onderdeel van mijn vereniging	☒	☐	☐	☐	☒
Andere leden nemen mijn mening	☒	☐	☐	☐	☒
Soms heb ik het idee dat ik er niet bijhoor in mijn vereniging	☒	☐	☐	☐	☒

DE BIJDRAGE VAN SPORTVERENIGINGEN AAN EEN INCLUSIEVE SAMENLEVING

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens
4. De coach respecteert mij	☐	☐	☐	☐	☐
5. Ik ben betrokken bij veel verenigingsactiviteiten	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ik wou dat ik bij een andere vereniging zat	☐	☐	☐	☐	☐
7. De coach is niet geïnteresseerd in mensen zoals ik	☐	☐	☐	☐	☐
8. Ik kan echt mijzelf zijn in mijn vereniging	☐	☐	☐	☐	☐
9. Andere spelers hier vinden mij leuk zoals ik ben	☐	☐	☐	☐	☐
10. Ik voel me heel anders dan de meeste leden	☐	☐	☐	☐	☐
11. Mensen in mijn vereniging zijn vriendelijk tegen mij	☐	☐	☐	☐	☐
12. Ik ben tevreden over hoe ik met andere leden samenwerk	☐	☐	☐	☐	☐
13. Wij geven veel om elkaar in de vereniging	☐	☐	☐	☐	☐
14. Andere leden vertrouwen mij	☐	☐	☐	☐	☐
15. Ik voel me geaccepteerd binnen de vereniging	☐	☐	☐	☐	☐
16. Ik heb bij de vereniging contact met jongeren met een andere culturele achtergrond	☐	☐	☐	☐	☐
17. Ik heb bij de vereniging contact met jongeren met een ander opleidingsniveau	☐	☐	☐	☐	☐
18. Ik heb bij de vereniging contact met jongeren van het andere geslacht	☐	☐	☐	☐	☐
19. Ik heb bij de vereniging contact met mensen met een beperking	☐	☐	☐	☐	☐
20. Ik heb vrienden gemaakt bij de vereniging	☐	☐	☐	☐	☐
21. Sporten bij mijn vereniging geeft mij zelfvertrouwen	☐	☐	☐	☐	☐
22. Ik heb invloed op de beslissingen die genomen worden binnen de vereniging	☐	☐	☐	☐	☐
23. Mijn ouders zijn betrokken bij de vereniging	☐	☐	☐	☐	☐

DE BIJDRAGE VAN SPORTVERENIGINGEN AAN EEN INCLUSIEVE SAMENLEVING

	Helemaal oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Helemaal eens
24. Ik doe graag vrijwilligerswerk binnen de vereniging	☐	☐	☐	☐	☐
25. Iedereen die wil kan lid worden van de vereniging	☐	☐	☐	☐	☐
26. Mijn coach moedigt mij aan	☐	☐	☐	☐	☐
27. Mijn coach geeft mij complimenten	☐	☐	☐	☐	☐
28. Mijn coach geeft mij aanwijzingen	☐	☐	☐	☐	☐
29. Mijn coach benoemt mijn fouten	☐	☐	☐	☐	☐
30. Mijn coach corrigeert ongewenst gedrag	☐	☐	☐	☐	☐
31. Mijn coach geeft uitleg tijdens de training	☐	☐	☐	☐	☐
32. Mijn coach stelt vragen aan mij	☐	☐	☐	☐	☐
33. Mijn coach geeft soms geen reactie om mij zelf iets te laten leren	☐	☐	☐	☐	☐

2. Zijn er belangrijke aspecten van de vereniging nog niet aan bod gekomen? Licht hieronder toe.

Bedankt voor het invullen! Heb je vragen over de vragenlijst? Of wil je graag over je eigen ervaringen met dit onderwerp doorpraten?

Je mag mij altijd contacten, dan probeer ik je verder te helpen.

Eline Bruintjes, (ec.bruintjes@amersfoort.nl)